

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

roveň, že s platem nemůže vystačiti, neboť po odečtení peněz za byt, palivo a jiné dávky zbývá mu 45 zl., kdežto zákonem stanovená dotace pro učitele činí 130 zl. a jest nedostatečná.

V r. 1813 vzal si uč. Bresnitz pětinedělní dovolenou, prodloužil si ji však o čtyři měsíce a ani potom se již do K. nevrátil. Zůstal v Pešti; dostal tam místo učitele.

I byl zvolen za uč. kolínský rodák Michael Spitzner a působil blahodárně až do své smrti r. 1850. Měl s počátku 175, později 200 zl. ročního platu. Zastával zároveň místo obecního písaře, správce žid. matrik a byl jednatel domestikální pokladny. Za to byl zvlášť honorován. Byl mnohokrát od školních inspektorů pochválen. R. 1839 byl ustanoven jeho syn Juda jeho pomocníkem.

Za působení uč. Spitznera byl zaveden na škole školní plat. Činil 3 kr. týdně, platili jej však jen zámožnější děti, ale i ty zůstaly občas dlužny a nedoplatku bylo tolik, že by si byl mohl učitel poříditi za ně krásný dům, kdyby je byl mohl vymoci. Školní plat náležel jemu.

V r. 1823 byl uč. Spitznerovi zvýšen plat ze 200 zl. vídeňské měny na 200 konv. měny.

Po Spitznerovi působili na škole David Brückner (později správce školy v Lomnici na Moravě), Bernhard Stepper, Mojžiš Guttman, Mojžiš Würzburger, Hamerschlag, Jakub Singer (později rb. v Ném. Brodě) a posléze trojice: Adolf Pacovský, Alois Taussik a Aron Fried. Škola byla trojtřídní. R. 1898 byla zrušena něm. škola a na místě jejím byla vytvořena jazyková a náboženská škola, ve které byli žid. žáci, kteří navštěvovali české veřejné školy, vyučování v hebrejštině a němčině. Po světové válce zanikla i tato pro nedostatek zájmu. Ještě dnes žije sta a sta lidí, jimž dala kolínská žid. škola dobrý základ pro život, a vzpomínají s láskou a vděčností na své žid. učitele, kteří plnili s posvátným nadšením svůj těžký úkol, za který nebyli vždy podle zásluhy odměňováni.

Chevra kadiša a hřbitovy.

(Za mnohé zprávy zde obsažené děkuji prof. dru H. S. Liebenovi)

Každá „chevra kadiša gemilus chasodim“ má své stanovy. Stanovy kolínské chevry jsou z r. 1680 a 1718, basírují však na stanovách z r. 1610. Jest tedy kolínská ch. k. nejstarší po chevře pražské a tudíž druhá nejstarší ch. vůbec.

Kolínská ch. k. vzala si v mnohém pražskou mateřskou chevru za vzor a napodobovala ji. I ona měla dva členy, jichž úkolem bylo sledovati, zda odpovídají stanovy veřejným poměrům, které byly jiné v době míru a jiné v dobách válečných. Podstatné změny stanov byly provedeny v letech 1639, 1641, 1650 a 1718. Změny byly zapsány do spolkové knihy a byly ověřeny kolínskými rabíny. Tak čteme r. 1680 podpis rb. Feiwesche, který se nazývá s pýchou zetěm Abrahama Lichtenstadta, r. 1718 pražského rb. Barucha Austerlitzte, později Eliáše Spíry, Jakuba Illoyho, Eleázara Kallíra a dra Josefa Gugenheimra.

Kolínská ch. k. neměla nikdy mnoho členů, poněvadž málokoho za člena přijala, a býti členem chevry bylo již veliké vyznamenání. V r. 1641 měla členů čtyřicet devět. Do stanov bylo v r. 1718 pojata, že počet členů nemá býti větší než třicet šest, a proto mohli býti noví členové přijímáni, jen když se uprázdnilo místo buď smrtí, buď dobrovolným výstupem, buď vyloučením.

Noví členové musili zaplatiti při vstupu poplatek. Tento byl odstupňován. Synové členů spolku platili

málo, zeťové více, a kdo neměl ve spolku příbuzných, platil nejvíce. Mimoto platili členové měsíční příspěvky a malé částky na slavnostní hostinu (chevre sude). Tato se konala každého roku a byla vždy velikou událostí.

Členové spolku byli povinni vésti život přísně nábožný a měli se dostavovati pravidelně ke všem třem denním bohoslužbám. V chrámě měli se zbožně modliti a měli býti vzorem zbožnosti pro jiné. Hostinců neměli navštěvovati. Kdo tak přece činil, zvláště v době bohoslužby, byl trestán po prvé peněžitou pokutou, po druhé vyloučením. Hra v karty byla nerada viděna u členů; byla výslovně zakázána v pondělí a ve čtvrtek, v předvečer novoluní, v postních dnech a přirozeně i v sobotu a o svátcích.

Již r. 1610 dostala ch. k. od rabinátu právo, aby směla trestati nehodné členy nejen peněžitými pokutami, nýbrž i nejtěžším trestem, klatbou.

Při schůzích obyčejných i slavnostních a i při pohřebních úkonech bylo členům dbáti přesně stanoveného řádu, podle kterého měli učení členové přednost před méně učenými a starší před mladšími. Tyto úkony měniti nebylo dovoleno. Za největší provinění platilo, jestliže člen chevry porušil úmyslně některý náboženský předpis, anebo když žaloval svého souvěrce u veřejného soudu. Byl-li někdo z chevry vyloučen, musil zaplatit všechny nedoplatky a tři zl. pokuty.

V službě hledělo se přísně na pořádek. Jakmile nastal případ úmrtí, dal svolati starosta spolku členy bratrstva. Ti přišli a čekali před Pražskou branou, až se vrátil sluha z obchůzky. Pak se odebrali společně na hřbitov, kam byl zatím dopraven nebožtík.

Mezi nejvýznamnější členy kolínské ch. k. náležel Icik Katz, primas venkovského Židovstva (1692) a rabí David, který byl r. 1681 jmenován proti znění stanov doživotním starostou ch. k. Zasloužil si této cti. Tehdy rádlil v K. mor, tedy nejtěžší doba pro členy bratrstva. Pro každý případ úmrtí byli vylosováni čtyři členové, avšak rabí David chodil dobrovolně ke všem úkonům. Dal tím krásný příklad jiným.

Kolínská ch. k. měla od nepamětných dob hřbitov. Nejstarší náhrobek jest z r. 1418, jest tedy kolínský starý hřbitov přes pět set let starý. Na hřbitově stál dům, majetek ch. k. (Byl před třiceti pěti lety prodán.) Sloužil domácí chudíně za nemocnici a projížďejícím souvěrcům za noclehárnu (hekdeš). Sluha spolku, zvaný „liberer“, ošetřoval tu za určitou náhradu nemocné i cizince.

Velikou položku ve výdajích bratrstva činila podpora domácích i cizích chudých. Výše udílených podpor byla odstupňována podle potřeby a učenosti. V době, kdy se cestovalo pěšky anebo vozem, přihodilo se často, že zavítali do K. významní Židé, aby tu přenocovali anebo aby si tu odpočinuli. Kolínská ch. k. dala jim zpravidla nějaký dárek na památku.

Největší finanční zatížení pro ch. k. bylo udržování budovy na hřbitově a rozšiřování hřbitova. Stalo se tak hlavně v l. 1688, 1789 a 1858.

V úzkém spojení s bratrstvem byla i pokladna pro vyhazování chudých nevěst (hachnosaskalo).

V čele ch. k. stáli tři starostové, kteří se ve své starostenské funkci každý měsíc střídali, a pět členů výboru, z nichž byl jeden důvěrníkem obce. Voliči byli vylosováni z členů, kteří byli aspoň tři léta ve spolku. Jestliže to byli učenci, stačily jim dva roky. K vůli udržování kontinuity musil byti z vystupujících členů aspoň jeden opět volen. Volba konala se o hošana raba. O simchas tauro konala se pak slavnostní hostina. Při ustanovující schůzi musili seděti všichni